

Predgovor

Slovnica na kvadrat je namenjena vsem, ki želijo zanesljiv pregled osnov slovenske slovnice, predstavi pa tudi posamezne zanimivosti in rešitve težav, ki sicer zahtevajo poznavanje jezika na visoki ravni.

Delo je primerno za rabo v srednji šoli, kjer bo vsak učitelj glede na sposobnosti svojih dijakov sam presodil, katere zanimivosti spadajo med osnovno znanje. Vsebina je razdeljena na paragrafe, da si lahko dijaki sproti označujejo, kaj že znajo. Delo bo lahko služilo tudi osnovnošolskim učiteljem slovenščine in tujih jezikov kot priročnik za boljši pouk, sposobnejšim osnovnošolcem od 7. razreda naprej pa za vpogled v znanje na višji ravni. Prav tako je delo primerno za vse odrasle, ki se s posameznimi slovnimi pojmi srečujejo pri učenju tujih jezikov in želijo obnoviti svoje poznavanje strukture slovenskega jezika ter jezikoslovne terminologije. Ni pa primerno za tiste, ki se učijo slovenščine kot tujega jezika, ali tiste, ki želijo jezik preučevati na višji ravni.

Vsebinsko in terminološko sledi slovnica veljavnim učnim načrtom in uveljavljeni terminologiji, edino namesto izraza *občna* rabi izraz *splošna* imena. Raba nekaterih terminov je poenostavljena (s terminom *sprememba* so npr. poimenovane tako glasovne *spremembe* kot glasovne *premene*). V nasprotju z znanstvenimi deli o jeziku si takšna slovnica namreč lahko dovoli večjo poimenovalno svobodo.

Ker prave šolske slovnice na Slovenskem že dolgo nismo imeli, bi rad opozoril, da šolska slovnica ni okrajšava, ampak vsebinska prilagoditev in poenostavitev jezikovnih spoznanj na višji ravni. To tudi ni učbenik, ampak priročnik. V šolski slovnici ni zajeto vse, kar lahko povemo o jeziku, marsikaj pa je močno poenostavljeno.

Glede na to, da je slovnica Jožeta Toporišiča kot zadnja večja slovenska slovnica stara že več kot štirideset let (1976), sem pri pripravi šolske slovnice upošteval tudi številna novejša jezikoslovna dela, kar je opazno predvsem pri izbiri primerov ter v razdelkih z zanimivostmi in pogostimi napakami. Izbor iz literature je na koncu slovnice.

Primeri v slovnici so izbrani iz korpusov ter iz nekaterih sodobnih ali še vedno aktualnih leposlovnih del. Po potrebi so okrajšani ali vsebinsko dopolnjeni (če kontekst sicer ne bi bil jasen). Sodobno rabo, kakor jo izkazujejo obstoječi korpusi in nekatera pregledana leposlovna dela, ki sem jih izpisoval zadnjih sedem let, upošteva tudi vsebinski del slovnicega opisa.

Pregledu slovnice zgradbe slovenskega knjižnega jezika sledijo osnovna pravopisna pravila, tabele sklanjatev in spregatev, za lažjo orientacijo po knjigi pa služi seznam jezikoslovnih izrazov in krajšav. Vsako poglavje dopolnjujejo zanimivosti in pogoste napake iz korpusa *Šolar*.

Pozoren bralec bo verjetno opazil, da sem se izognil poglavju o zvrstnosti slovenskega jezika. To odločitev sem sprejel zavestno, saj se vse bolj kaže, da obstoječa opredelitev socialnih in funkcijskih zvrsti ne odraža dejanskega stanja na slovenskem govornem prostoru, hkrati pa je na voljo premalo raziskav, da bi lahko postavili zanesljivo novo opredelitev.

Pisanje slovnice je dolg proces. Poenostavljanje je pri tem včasih dolgotrajnejše od celovitega opisovanja. Iskrena hvala vsem, ki ste mi pomagali na tej poti z nasveti, s strokovnimi pogovori, z zbiranjem podatkov in z izkušnjami iz šolske prakse.

Avtor